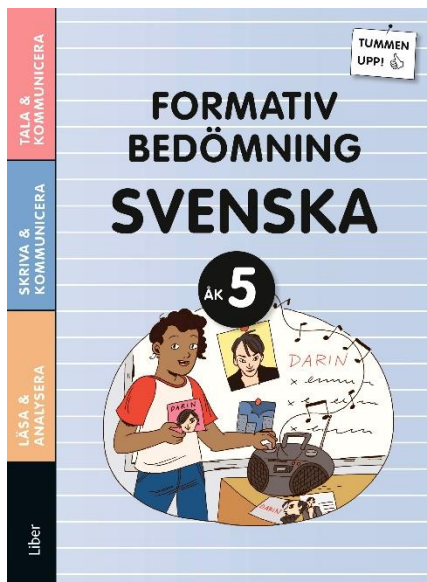

Lärarstöd till Tummen Upp! Svenska Formativ bedömning åk 5

Innehåll

1. Vad är formativ bedömning?2
2. Tankarna bakom *Tummen upp! Formativ bedömning*5
3. Det här hittar du i *Tummen upp! Formativ bedömning* 6
4. Så här kan ni arbeta med *Tummen Upp! Svenska Formativ bedömning åk 5*8
5. Stöd för bedömning12
 - ❖ Formativa frågor
 - ❖ Förslag på vad som kan skrivas i Bubblorna
 - ❖ Värderingsscheman
 - ❖ Kvalitetsmatriser
6. Hur kan man arbeta vidare?24

1. Vad är formativ bedömning?

Formativ och summativ bedömning – båda behövs!

Formativ bedömning kallas även bedömning för lärande, BFL. Formativ bedömning sker under pågående undervisning – alltså innan ett moment är avslutat. Syftet är att stärka elevernas lärande eller att leda till förändringar i lärarens undervisning. Det handlar om att tydliggöra undervisningens mål för eleverna, undersöka var eleverna befinner sig i förhållande till målen och att eleverna får återkoppling som talar om hur målen kan uppnås. Exempel på formativ bedömning är *Tummen upp! Formativ bedömning* som informerar om kunskapskvalitet och utvecklar elevernas förmågor.

Summativ bedömning är en bedömning som sker när undervisningen av ett moment är avslutad. Syftet är att mäta vad eleverna har lärt sig. Exempel på summativ bedömning är nationella prov och *Tummen upp! Kartläggning och bedömning* som är en sorts insamling av kunskap för att kunna sätta betyg.

Men det finns ingen motsättning mellan formativ eller summativ bedömning – båda behövs. Den formativa bedömningen är en fortlöpande process, medan den summativa bedömningen äger rum när processen är klar.

Begrepp

I den formativa bedömningsprocessen är **återkoppling** ett viktigt begrepp. I den engelska litteraturen talar man om *feedup*, *feedback* och *feedforward*.

Feedup handlar om att tydligt visa vilka lärandemålen är och svarar på frågan *Vilket är målet?* Eller *Vart ska jag?*

Feedback avser respons på hur en uppgift är utförd, var eleven befinner sig i sitt lärande och kan översättas med *återkoppling*. Feedback svarar på frågan *Var är jag?*

Feedforward skulle kunna översättas med *framåtkoppling*, dvs. vägledning för hur eleven ska göra för att ta sig mot målen. Feedforward svarar på frågan *Hur tar jag mig mot målet?*

I bedömningslitteraturen talas det om fyra olika typer av återkoppling: *uppgiftsrelaterad*, *processrelaterad*, *metakognitiv* och *personlig återkoppling*.

Uppgiftsrelaterad återkoppling är en ytlig återkoppling där det kan handla om att en lösning är rätt eller fel eller att något fattas i svaret. Den är sällan generaliserbar till andra uppgifter.

Processrelaterad återkoppling är riktad mot de processer som används för att lösa en uppgift. Den återkopplingen är i större utsträckning generaliserbar till andra uppgifter.

Metakognitiv återkoppling riktar sig mot att stärka elevens förmåga att driva sig själv. Det kan handla om att utveckla strategier för självvärdering och att stärka elevens förmåga att ta ansvar för att skaffa sig återkoppling. Vid självvärdering/bedömning reflekterar eleven över kvaliteten på sitt eget arbete, bedömer om det är i enlighet med mål och kriterier och reviderar därefter vid behov.

Personlig återkoppling riktar sig mot eleven som person. Den återkopplingen svarar inte på frågan om hur eleven ska göra för att nå målen.

Den mest effektiva återkopplingen är den som är endera processrelaterad eller metakognitiv. Den uppgiftsrelaterade återkopplingen kan vara verkningsfull om den senare används för att förbättra processer eller öka elevens förmåga till självstyrning. Den personliga återkopplingen är minst effektiv och har ibland motsatt effekt.

Här i lärarstödet till *Tummen upp! Formativ bedömning* kommer vi att använda begreppet *återkoppling* och frågorna *Vilket är målet?/Vart ska jag?*, *Var är jag?* och *Hur ska jag ta mig mot målet?*

Den formativa bedömningsprocessen

En formativ bedömningsprocess kan alltså tydliggöras genom tre frågor:

- Vilket är målet?
- Var är jag?
- Hur ska jag ta mig mot målet?

I dessa tre processer är både elev, lärare och kamrater involverade.

Den formativa bedömningen kan sägas ha två syften. Dels ger den läraren information om *elevens lärande*, vilket ger underlag för formativ återkoppling. Dels ger den läraren information om *hur undervisningen har fungerat* så att lämpliga justeringar kan göras i planeringen.

För att bedömning ska vara formativ så måste den återkoppling som ges användas av eleven för att fylla gapet mellan nuvarande förståelse, färdighet eller kunskap och önskad förståelse, färdighet eller kunskap. Återkopplingen måste klargöra målet, informera hur eleven ligger till i förhållande till målet och ge riktlinjer för hur eleven ska gå vidare för att nå målet.

Vilket är målet?

– målet för undervisningen tydliggörs

Vart ska jag? Genom att tydliggöra och konkretisera mål, syfte och kunskapskvaliteter ser eleverna vart de ska i sin utveckling. Eleverna behöver

förstå syftet med undervisningen och känna sig delaktiga. De behöver förstå vilka kriterierna för lärande är, för att lyckas i sitt lärande.

Var är jag?

– information söks om var eleven befinner sig i förhållande till målet

Både elev och lärare behöver få syn på var eleven befinner sig i sitt lärande i förhållande till målet. Genom att använda sig av bedömningsbara uppgifter, aktiviteter, diskussioner och samtal får eleverna visa vad och i vilken utsträckning de kan och förstår. Undervisningen behöver planeras så att de aktiviteter och uppgifter som används gör det möjligt att avgöra var eleven befinner sig i sitt lärande.

Hur ska jag ta mig mot målet?

– återkoppling ges som talar om hur eleven ska komma vidare mot målet

En bra återkoppling ska stärka elevens självförtroende och motivation samt ge möjlighet att minska gapet mellan nuvarande prestation och önskad prestation, dvs. föra lärandet framåt. Det är viktigt att återkopplingen sker *under* själva arbetsprocessen.

Återkopplingen bör vara som en dialog om lärande *mellan lärare och elev*, men också *mellan elever*, som kamratrespons. Kamratrespons kan hjälpa till att tydliggöra kriterier, så att eleverna ser fler exempel på hur uppgifter kan göras. De kan därmed lättare urskilja de kvaliteter som ska bedömas och se styrkor och svagheter i sitt eget arbete. Eleverna övar på att värdera sin egen kunskap och sin förmåga att använda kunskapen.

2. Tankarna bakom *Tummen Upp!* *Formativ bedömning*

Lärarna ska förbättra sin undervisning, arbeta mot högre måluppfyllelse, öka elevernas resultat osv. Det är stor press och många uppmaningar och påtryckningar på lärare. Men hur enkelt är det egentligen att stötta och vägleda många elever – ja, kanske flera klasser med elever – i den formativa processen?

Med detta i tankarna har *Tummen upp! Formativ bedömning* tagits fram. Du får hjälp att skapa en formativ undervisning som bygger på att *utveckla förmågorna* och på ett enkelt sätt ge effektiv återkoppling som leder eleverna framåt i sitt lärande. Du kan bedöma hur eleverna kan använda och utveckla sina förmågor i ämnet.

I *Tummen upp! Formativ bedömning* finns uppgifter och aktiviteter som är bedömningsbara, som kan fylla gapet mellan nuvarande förståelse och målet samt ge eleverna vägledning för hur de kan nå målet. Uppgifterna ger eleverna möjligheter att utveckla förmågorna utifrån olika centrala innehåll.

Genom att eleverna får se olika svar och lösningar och värdera dem ges de möjligheter att upptäcka strategier som är generaliserbara och har högre kvalitet. Eleverna får också reflektera över sina egna svar och lösningar både enskilt och tillsammans med andra, innan de prövar sina nyvunna erfarenheter på nya uppgifter. Uppgifterna i *Tummen upp! Formativ bedömning* är utformade så att de i första hand ska kunna användas för processorienterad och metakognitiv återkoppling.

Utvärderingarna i *Tummen upp! Formativ bedömning* ger dig och eleverna verktyg för återkoppling som är både tydlig, enkel och effektiv. Tänk på att återkopplingen inte alltid behöver vara skriftlig; den muntliga responsen är lika viktig. Ofta kan du också ge återkoppling i grupp – många gånger gäller samma sak för flera elever.

3. Det här hittar du i *Tummen Upp!* *Formativ bedömning*

Förmågor

Tummen upp! Formativ bedömning är indelad i tre större avsnitt efter förmågorna. Vilka förmågor som är i fokus framgår av "tumgreppen" på sidorna av varje uppslag. Naturligtvis kan fler förmågor än de som angivits tränas i samma uppgift. Det går sällan att arbeta med eller urskilja bara en förmåga.

Kunskapskrav

Nederst på varje sida står kunskapskraven, dvs. de mål som aktiviteter och uppgifter riktas mot. De har återgetts så neutrala som möjligt (värdeorden är borttagna där det går) eftersom det i *Tummen upp! Formativ bedömning* handlar om att bedöma hur eleverna kan använda och utveckla sina förmågor – inte i vilken grad eleverna uppnår kunskapskraven.

Värderingen av i vilken grad eleven uppnår kunskapskraven för olika betygsnivåer kan lärare och elever arbeta tillsammans med efter avslutat arbetsområde. Detta kan med fördel göras med hjälp av *Tummen upp! Kartläggning* (läs mer på liber.se).

I *Tummen upp! Svenska Kartläggning* åk 5 får läraren hjälp med att bedöma hur eleverna klarar kunskapskraven.

Uppgifter

Tummen upp! Formativ bedömning består av uppgifter som tydliggör undervisningens mål, genom att visa på exempel som eleverna kan lära av. Eleverna får möjligheter att lära sig förstå skillnader i kvalitet mellan olika prestationer och värdera exempel. Genom att visa olika svar och lösningar får eleverna förebilder; "Så här kan det se ut när jag kan det jag ska kunna." eller "Jag ser hur jag skulle kunna göra/tänka annorlunda här."

Uppgifterna är verklighetstroga och utmanande. Eleverna ska med hjälp av uppgifterna kunna tillämpa befintliga kunskaper i ett nytt sammanhang eller ur en annan synvinkel. De ska skapa en djupare förståelse genom att göra nya kopplingar med hjälp av befintliga kunskaper.

Uppgifterna är utformade så att du som lärare enkelt ska kunna förstå principen och praktisera det på fler arbetsområden och egna eller andra

uppgifter. Du får en modell för formativ undervisning som kan bli ett förhållningssätt snarare än en metod.

EPA

Tummen upp! Formativ bedömning innehåller flera uppgifter med EPA-struktur eftersom eleven, klasskamraterna och läraren tillsammans är viktiga aktörer i en formativ bedömningsprocess.

E 😊 står för enskilt: varje elev får tänka och arbeta själv. De individuella uppgifterna gör det möjligt för lärare och elev att kunna avgöra och bedöma hur väl eleven kan använda sina förmågor.

P 😊😊 står för par: eleven får diskutera och prova sina idéer tillsammans med en klasskamrat.

A 🌸 står för alla: uppgifter där svar, lösningar och idéer lyfts i helklass. Du som lärare bör leda alla-uppgifterna.

EPA ökar elevernas metakognition och medvetenhet om sina kunskaper. I samtalen synliggörs också eventuella missuppfattningar som eleverna har och de får möjlighet att bearbeta dessa med hjälp av andra.

Utvärdering

Vid två tillfällen per avsnitt finns större utvärderingar. I utvärderingarna klagörs målen och vad som bedöms. Eleven ges möjlighet att själv bedöma och utvärdera sitt arbete och sin utveckling, för att kunna styra det egna lärandet. Läraren kan ge respons och kommunicera med eleven hur hen ska komma vidare mot målen.

Återkoppling leder till förändring om eleven ges tillfälle att pröva sina lösningar och svar inte bara en, utan helst flera gånger. Därför ligger en utvärdering i mitten och en i slutet av varje förmågeavsnitt.

Box och Bubbla

Som metod för utvärderingen används Box och Bubbla. Metoden fokuserar på elevens styrkor i Boxen och ger möjlighet till strukturerad och beskrivande återkoppling till eleven i Bubblan.

4. Så här kan ni arbeta med *Tummen Upp! Svenska* *Formativ bedömning*

Tummen upp! Formativ bedömning är ett arbetsmaterial som du som lärare styr över. Du kan välja att börja arbeta med vilket avsnitt du vill, dvs. vilka förmågor du tycker passar utifrån din ordinarie undervisning. Det är du som bestämmer *när* och *hur* eleverna ska arbeta i häftet. Det är alltså *inte* ett häfte som eleverna ska välja att arbeta i när de själva vill.

Vi rekommenderar att du samlar in häftena efter varje gång ni arbetat i dem, och förvarar dem hos dig.

Innan eleverna arbetar i häftet första gången

Låt varje elev bekanta sig med sitt nya arbetshäfte genom att bläddra lite, titta på de olika avsnitten, symbolerna m.m.

Berätta att det här häftet ska hjälpa eleverna att utveckla sina *förmågor* i svenska, samtidigt som det ger dig som lärare en hänvisning vad de kan och lär sig. Du som lärare får syn på hur din undervisning fungerar, och om du eventuellt behöver förändra något för att få dina elever att lära sig ännu bättre.

Förklara att flera av uppgifterna i boken handlar om att arbeta *enskilt*, tillsammans med en kamrat *i par* och till sist *alla* tillsammans i hela klassen. Visa symbolerna för EPA, berätta vad de betyder och vad som förväntas av eleverna.

Dela in eleverna i par, så att de vet vem de ska arbeta med innan uppgifterna i häftet introduceras. Det möjliggör för eleverna att direkt fokusera och sätta igång sitt arbete med uppgifterna.

Tydliggör målen

Välj vilket avsnitt ni ska arbeta med (vilket förmåge-område).

Börja med att tillsammans läsa kunskapskraven längst ner på varje sida i det aktuella avsnittet. Varje kunskapskrav svarar på frågan *Vilket är målet?*

Gå sedan till **Utvärdering 1** som hör till det valda avsnittet och läs tillsammans i Boxen. Här konkretiseras kunskapskraven, så att eleverna ska förstå och känna sig delaktiga om vart de ska i sin utveckling och sitt lärande.

Ta tid på er att diskutera varje lärandemål i Boxen med eleverna, så att de har klart för sig vart de ska och vilka förmågor de kommer att träna under tiden som de arbetar med uppgifterna i avsnittet.

Hur går det att:

- ☐ välja ut nyckelord ur en text?
- ☐ göra en sammanfattning av en texts innehåll?
- ☐ tolka och resonera om budskap i en text?
- ☐ resonera om informationens användbarhet?

OBS! Berätta för eleverna att Tummen upp-symbolerna och kryssrutorna *inte* ska fyllas i vid detta tillfälle – det görs först *efter* arbetet med avsnittet.

Värderingsschema

I detta lärarstöd finns ett värderingsschema till varje avsnitt som kan kopieras till eleverna. Där finns lärandemålen och ytterligare en konkretisering av vad de innebär som kan vara till stöd för eleven då den ska bedöma sin nuvarande förmåga/kunskap. Värderingsschemat är ett verktyg för att svara på frågan *Var är jag?* Det är bra om eleverna utvärderar fortlöpande – låt dem återkomma till värderingsschemat ofta under arbetsprocessen.

Arbeta med EPA-uppgifterna

Titta gärna på uppgifterna tillsammans i klassen innan eleverna får börja. Vid behov kan man läsa texten gemensamt och diskutera uppgifterna –utan att eleverna avslöjar några svar. Detta gör att fler elever kommer förstå vad de ska göra samt ökar elevernas engagemang för uppgifterna.

Förslag på frågor till klassen:

- Vad handlar uppgifterna om?
- Vad visar bilderna?
- Vilka strategier är lämpliga att använda i de här uppgifterna?
- Vilka förmågor kommer vi att träna på i uppgifterna?

Låt sedan eleverna börja arbeta enskilt och i par.

Anpassning

De elever som är i behov av särskilt stöd eller har svenska som andraspråk kan behöva lässtöd och hjälp att förstå uppgiften. Uppmuntra eleverna att diskutera och läsa uppgiften högt för varandra, även när de arbetar med de enskilda uppgifterna. Du som lärare kan också stötta, diskutera uppgiften och läsa högt för eleverna.

Avsluta

När de första två paren är klara med par-uppgifterna kan man förslagsvis para ihop paren med varandra så att de får redovisa sina svar för varandra under tiden som de andra eleverna gör klart sina uppgifter. Därefter kan du låta paren träffa nya par för redovisning tills du känner att det är dags för

klassdiskussion. Avbryt eleverna när du börjar se att de *flesta* är klara, samtliga par behöver inte vara helt klara för att du bryter och har diskussion kring alla-frågorna.

I häftet finns redan förslag på alla-frågor och uppgifter. Gå igenom fråga för fråga. Kanske kan grupperna också redovisa sina svar för klassen.

Lyft och beröm: två kvaliteter på svaren och endast en sak som du önskar ska förbättras till nästa gång. En önskning till förbättring kan eleverna hantera och komma ihåg att förbättra.

Det är viktigt att du som lärare uppmuntrar och lyssnar på elevernas svar och tar dem på allvar, vare sig svaren är rätt eller fel. Du som lärare måste diskutera med eleverna och både påpeka brister som finns och ge ytterligare utmaning.

Förslag på övergripande frågor till klassen:

- Vilka strategier har ni använt för att lösa uppgifterna?
- Vilka förmågor har ni tränat på när ni arbetade med uppgifterna?
- Hur kan en checklista se ut för att hjälpa oss komma ihåg alla delar vid skrivande av en text?
- Hur kan en checklista se ut för att hjälp oss komma ihåg alla delar vid en muntlig framställning?

Utvärdering med Box och Bubbla

Nu är det dags att utvärdera arbetet med avsnittet.

Eleven läser i **Boxen** igen och funderar på hur det går. Eleven målar Tummen upp-symbolerna:

grön om hen känner sig säker

gul om hen känner sig ganska säker

röd om hen känner sig osäker.

Därefter fyller du som lärare i elevernas utvärderingar i Boxen, genom att färglägga rutorna. Färgerna på Tummen upp-symbolen och rutan behöver inte nödvändigtvis bli lika; ni kanske inte är helt överens om hur det går. Det är viktigt att du och varje elev samtalar tillsammans om vilka mål hen är säker på och vilka hen behöver utveckla. Till din hjälp för detta finns här i lärarstödet *kvalitetsmatriser* kopplade mot en uppgift ur varje avsnitt.

Hur går det att:

	☐ samtala om bekanta ämnen?
	☐ ställa frågor för att få ett bättre samtal?
	☐ framföra åsikter med tydliga argument?
	☐ förbereda muntliga redogörelser?

Vad jag ska utveckla och hur jag ska göra:

Hur ska jag ta mig till målet?

I **Bubblan** ska läraren, i samråd med eleven, skriva *vad* eleven behöver utveckla och *hur* eleven ska göra: dvs. *återkoppling* som leder lärandet framåt. Det är viktigt att du som lärare ger redskap för att göra förbättringar, dvs. samtar tillsammans med eleven hur hen kan göra för att utveckla sina förmågor i svenska.

Ibland har eleven helt klart för sig hur den ska arbeta för att komma till målet, men oftast behöver eleven lärarens stöd för att komma fram till det. I det här lärarstödet får du som lärare också förslag på vad som kan stå i Bubblan. Det är viktigt att förslagen på åtgärder blir konkreta för eleven. Tänk på att återkopplingen också kan vara formulerad som en fråga; som ger eleven tankar om hur hen ska fortsätta utveckla förmågorna.

Den återkoppling eleverna får utvärdering 1 ska de sedan träna och arbeta med i följande uppgifter i häftet, men helst också vid flera andra undervisningstillfällen. Det är alltså en fördel om det går en tid mellan de två utvärderingarna i varje avsnitt – för att eleven ska få möjlighet att visa mer kvalitativa och utvecklade förmågor i utvärdering 2.

Kamratrespons

Du kan också uppmuntra eleverna att diskutera med varandra i par vad som kan stå i Bubblan.

Kamratrespons förutsätter att eleverna är trygga med varandra och att de har tränat på det. Se tips på hur du kan introducera kamratrespons under rubriken "Hur kan man arbeta vidare?" här i lärarstödet.

5. Stöd för bedömning

Formativa frågor

Frågor som fokuserar på den processrelaterade och den metakognitiva återkopplingen kan vara bra att använda under den formativa bedömningsprocessen. Genom att använda en formativ frågeteknik är förhoppningen att eleverna i diskussionerna ska visa tydliga tecken på sin förståelse, dels på sådant som de redan kan, dels på nybildad kunskap.

Innan du ställer dessa frågor är det klokt att gå igenom och diskutera vissa ord och begrepp för att säkerställa att eleverna förstår dem. Förslag på ord och begrepp att uppmärksamma:

lässtrategi, läsförståelse, läsa med flyt, kommunicera, formulera, uttrycka sig, uttryck, samtal, föra ett samtal vidare, resonera, presentation

Läsa och analysera

- Hur tänker du innan du ska läsa en text?
- Hur tänker du under tiden som du läser en text?
- Hur tänker du efter du har läst en text?
- Hur gör du för att läsa med flyt?
- Hur gör du om du inte förstår allt i en text?
- Varför valde du just den här lässtrategin/de här lässtrategierna?
- Hur använder du lässtrategierna?
- Känner du till någon annan lässtrategi som du kan använda?
- Hur kan du använda din lässtrategi vid andra texter?
- Vill du ha en ny/bättre lässtrategi?
- Får jag förklara en ny lässtrategi för dig?
- Vilka lässtrategier använder dina klasskompisar?

Skriva och kommunicera

- Vet du vad du vill kommunicera och skriva om?
- Vet du hur du ska formulera/skriva det?
- Vilka formuleringar/olika sätt att skriva är lämpliga/bra här?
- Hur har dina klasskompisar formulerat/uttryckt sina tankar och idéer?
- Varför valde du den här formuleringen/det här uttrycket/ordet?
- Får jag visa dig en bra formulering/ett bra sätt att skriva på?
- Vilken struktur är lämplig att använda här?

Tala och kommunicera

- Vet du vad vill säga och kommunicera?
- Vet du hur du ska formulera/uttrycka det?
- Vad behöver du tänka på för att föra samtalet vidare?
- Vilka olika frågor kan du ställa för att föra samtalet vidare?
- Vad behöver du tänka på för att kunna lyssna och försöka sätta sig in i en annan persons sätt att resonera och tänka?
- Vad behöver du tänka på för att bygga upp en presentation?
- Vilka olika sätt att uttrycka/säga det har du använt förut?
- Hur *brukar* du göra när du ska tala/berätta om något?
- Får jag föreslå några olika sätt att säga det/uttrycka sig på?

Förslag på vad som kan skrivas i Bubblorna

Det är viktigt att de här förslagen
anpassas till varje elev;
förenkla uttrycken om det behövs.

Tänk på att återkopplingen i Bubblan
också kan vara formulerad som en formativ *fråga*
– som ger eleven tankar om hur hen
ska fortsätta utveckla förmågorna.

Läsa och analysera

Jag vill bli säkrare på att välja ut nyckelord ur en text genom att:

- tillsammans med andra samtala om hur man kan tänka när man ska välja ut nyckelord.
- tillsammans med andra läsa korta texter och samtala om vilka ord som är viktiga för att kunna återge texten.
- tillsammans med andra skriva listor med nyckelord för att komma ihåg vad man behöver ha med sig till idrottsaktiviteten, utflykten osv.
- planera mitt eget skrivande med hjälp av nyckelord.

Jag vill bli säkrare på att göra en sammanfattning av en texts innehåll genom att:

- se en tydlig modell för hur jag kan göra.
- samtala om text och ta hjälp av förkunskaper och bilder.
- samtala om text och ta hjälp av kända ord och egna ritade bilder.
- samtala om text i bok och ta hjälp av rubriker, framsida och baksida för att återge innehållet.
- tillsammans med andra läsa korta texter, samtala om vilka ord som är viktiga för att kunna återge texten, lista orden och arbeta i par och återge textinnehållet för varandra.
- tillsammans med andra sammanfatta korta texter med hjälp av nyckelord och återge parvis.

- ta hjälp av planeringsstöd, t.ex. händelsekartor för vad som hände först, sedan och sist.
- ta hjälp av planeringsstöd, t.ex. tankekarta.
- samtala om vad jag uppfattade och förstod i en text.
- bygga upp ett utökat ordförråd för att kunna återge med egna ord.
- använda ordböcker och digitala hjälpmedel för att hitta synonymer och bygga upp ett ökat ordförråd.
- tillsammans med andra resonera om hur erfarna läsare gör när de sammanfattar en text.

Jag vill bli säkrare på att tolka och resonera om budskap i en text genom att:

- tillsammans samtala om det lästa utifrån egna erfarenheter och tolkningar.
- ställa olika typer av frågor om innehåll, handling och budskap som knyter an till egna erfarenheter och kunskaper.
- svara på olika typer av frågor om innehåll, handling och budskap som knyter an till egna erfarenheter och kunskaper.
- föra läsanmärkingar, t.ex. i loggbok, på post-it lappar eller med digitala verktyg.
- läsa mer för att uppleva och försöka koppla ihop med egna erfarenheter.
- göra sammanfattningar, hitta de viktigaste delarna och återge dem.
- kommentera vad som är det viktigaste i innehållet och jämföra med vad andra tycker är viktigast.
- resonera om vilka likheter och skillnader det är mellan olika förslag om vad som är viktigt.
- försöka reda ut varför olika saker är viktiga i en text.
- få prova på att argumentera för mina åsikter om vad som är viktigast.
- tillsammans med andra sammanfatta korta texter, ta ställning till innehåll samt motivera ställningstagandet muntligt.
- skriva meddelanden med enkla budskap till en mottagare, t.ex. en lärare eller en kompis.
- tillsammans med andra skriva egna texter med budskap.
- dramatisera en händelse och/eller spela en karaktär utifrån egna erfarenheter.

- jämföra en situation i en text med någon annan text.
- dela med mig av ett intresseväckande avsnitt eller budskap, läsa det och berätta om tankarna för en kompis.
- tillsammans med andra leta efter budskap i en text genom t.ex. nyckelord, tankekarta eller illustrerade figurer.

Jag vill bli säkrare på att resonera om informationens användbarhet genom att:

- läsa olika typer av texter och tillsammans med andra samtala om och resonera om användbarheten.
- fundera på vad det är jag vill veta och vilken typ av information jag är ute efter.
- tillsammans med andra diskutera vem som har sammanställt informationen.
- tillsammans med andra diskutera syftet med informationen (varför informationen finns).
- tillsammans med andra läsa olika texter från olika källor och tillsammans hitta styrkor och svagheter utifrån olika värderingsperspektiv.
- tillsammans med andra välja ut central information ur ett par källor och argumentera för och emot informationens användbarhet.
- fundera på om jag kan hitta information från andra ställen.
- jämföra information med sådant som jag redan vet.
- jämföra information med andra källor.

Skriva och kommunicera

Jag vill bli säkrare på att skriva gestaltande beskrivningar genom att:

- lära mig modeller för hur man kan göra.
- tillsammans med andra samtala om mina och andras texter och få och ge respons på hur de kan bearbetas.
- göra närstudier av olika författares sätt att bygga upp beskrivningar.
- försöka använda min fantasi och kreativitet för att skriva mer målade och levande beskrivningar.
- läsa och analysera andra texter med olika beskrivningar och sedan skriva fler gemensamma texter och egna texter.

Jag vill bli säkrare på att skriva instruerande text med tydligt innehåll genom att:

- få fler modeller för hur jag kan skriva.
- läsa och analysera andra instruerande texter tillsammans med andra och sedan skriva fler gemensamma och egna texter.

Jag vill bli säkrare på att skriva en instruerande text med fungerande struktur genom att:

- få en tydlig modell för hur jag kan skriva.
- läsa och arbeta gemensamt med och jämföra olika texttypiska drag i instruerande texter.
- läsa och analysera andra instruerande texters struktur tillsammans med andra och sedan skriva fler gemensamma och egna texter.

Jag vill bli säkrare på att skriva argumenterande text med tydligt innehåll genom att:

- få en tydlig modell för hur jag kan skriva.
- jämföra olika saker med varandra och ta upp för- och nackdelar.
- resonera med mig själv och ställa frågor som jag sedan svarar på.
- ställa argument mot varandra och förtydliga dem genom exempel.
- skriva om sådant som jag själv har upplevt och hur jag har reagerat på det.
- läsa och analysera andra argumenterande texters innehåll tillsammans med andra och sedan skriva fler gemensamma och egna texter.

Jag vill bli säkrare på att skriva argumenterande text med fungerande struktur genom att:

- få en tydlig modell för hur jag kan skriva.
- Läsa och analysera andra argumenterande texters struktur tillsammans med andra och sedan skriva fler gemensamma och egna texter.

Jag vill bli säkrare att ge respons på en text genom att:

- få en tydlig modell för hur jag kan ge respons på innehållet i några texttyper.
- tillsammans med andra göra en checklista för respons på innehållet i en text.
- arbeta mer med kompisrespons och gemensam bearbetning av texter.

Jag vill bli säkrare att bearbeta en text så att den får ökad tydlighet och kvalitet genom att:

- byta ut ord (t.ex. personer, miljöer, känslor, sambandsord) och tillsammans med andra resonera om hur texten förändras.
- arbeta mer med kompisrespons och gemensam bearbetning av texter.
- skriva och läsa olika typer av texter och ge och få respons på både innehåll och form.

Tala och kommunicera

Jag vill bli säkrare på att samtala om bekanta ämnen genom att:

- träna på att berätta med hjälp av bilder eller föremål.
- utgå från mina egna och andras erfarenheter, texter och bilder.
- tillsammans med andra delta i rollspel där jag kan träna på att ta olika personers perspektiv.

Jag vill bli bättre att ställa frågor för att få ett bättre samtal genom att:

- lyssna på andra och ställa frågor utifrån det som sägs.
- tillsammans med andra öva på att ställa olika frågor.
- tillsammans med andra skapa modeller för olika frågor.

Jag vill bli säkrare på att framföra åsikter med tydliga argument genom att:

- utgå från aktuella, vardagliga händelser, ta ställning och argumentera.
- tillsammans med andra diskutera vad vi tycker om gemensamma upplevelser (t.ex. rastaktiviteter, utflykter, spel, film, teater, böcker, musik).
- delta i olika beslutsprocesser (t.ex. klassråd).

Jag vill bli säkrare på att förbereda muntliga redogörelser genom att:

- tillsammans med andra samtala om och diskutera hur man bygger upp en presentation (med relevant innehåll, språk och struktur).
- tillsammans med andra samtala om och diskutera vad man behöver för att stödja en presentation (t.ex. stödord, bilder, digitala hjälpmedel).
- lära och inspireras av hur andra använder förbereder och genomför muntliga redogörelser och presentationer.
- lyssna på presentationer och ge respons på hur de är uppbyggda.
- lyssna på presentationer och ställa frågor och ge respons på innehåll.

Hur säker känner du dig i följande situationer?	Säker	Ganska säker	Osäker Behöver träna mer och utveckla	Här får du hjälp att förstå de olika situationerna.
Välja ut nyckelord ur en text				Du väljer ut ord som är viktiga att ha som stöd för att kunna återge texten med egna ord.
Göra en sammanfattning av en texts innehåll				Du hittar och väljer de viktigaste delarna i en text och återger dem med egna ord.
Tolka och resonera om budskap i en text				Du uttrycker och diskuterar kring vad som är det viktigaste i en text och vad författaren vill säga och få fram med texten.
Resonera om informationens användbarhet				Du vet hur du ska värdera och kontrollera om informationen som du hittar är sann, vad av informationen du behöver och hur du väljer bort onödig information.

Hur säker känner du dig i följande situationer?	Säker	Ganska säker	Osäker Behöver träna mer och utveckla	Här får du hjälp att förstå de olika situationerna.
Skriva gestaltande beskrivningar				Du beskriver personer och miljöer genom handlingar, stämningar och känslor som gör att läsaren känner och upplever innehållet, blir engagerad och ser inre bilder.
Skriva instruerande text med tydligt innehåll				Du använder beskrivande verb och ämnesspecifika ord/begrepp, för att tydligt tala om vad som ska göras.
Skriva instruerande text med fungerande struktur				Du bygger upp texten med rubrik (som oftast talar om ska göras), material och logisk ordning. Texten kan innehålla sambandsord (sammanlänkande ord).
Skriva argumenterande text med tydligt innehåll				Du uttrycker och förklarar dina åsikter, talar om vad du tycker och varför, för att tydligt övertyga eller övertala.
Skriva argumenterande text med fungerande struktur				Du bygger upp texten med inledning av din uppfattning, därefter flera argument med motivering/förklaring och till sist avslutande sammanfattning av vad du tycker/anser. Texten innehåller sambandsord (sammanlänkande ord).
Ge respons på en text				Du läser kompisars texter och vet vad du ska tänka på när du ger enkla råd och förslag kring hur innehåll, språk och form kan utvecklas och förbättras.
Bearbeta en text så att den får ökad tydlighet och kvalitet				Du vet hur en text kommer till och förstår att den första texten du skriver alltid kan utvecklas och förbättras med hjälp och stöd av andras råd.

Hur säker känner du dig i följande situationer?	Säker	Ganska säker	Osäker Behöver träna mer och utveckla	Här får du hjälp att förstå de olika situationerna.
Samtala om bekanta ämnen				Du deltar i samtal om sådant som du känner till, lyssnar på andra och bygger vidare på vad de säger genom att kommentera med egna tankar och upplevelser.
Ställa frågor för att få bättre samtal				Du deltar i samtal, lyssnar på andra och ställer olika frågor för att försöka sätta sig in i andras sätt att resonera och tänka.
Framföra åsikter med tydliga argument				Du talar om vad du tycker och tänker och förklarar klart varför.
Förbereda muntliga redogörelser				Du vet vad du ska tänka på när du ska planera en muntlig redovisning eller presentation, för att det ska passa till ämnet och dem som ska lyssna.

VÄRDERA INFORMATION

Är det sant?, s. 7

Du ska göra ett arbete om fåglar i Sverige, och hittar informationen i rutan i en bok i skolans bibliotek.

2. 😊 Skriv ett kort resonemang om informationens användbarhet för ditt arbete.

ELEVSVAR 1

Rolig information om fåglar! Eftersom den fanns i en bok så borde den vara sann och funka.

ELEVSVAR

Ganska lite av den här informationen är användbart för mig. Men jag litar på den, eftersom det står i en bok i skolans bibliotek. Och så är den lagom lätt att förstå, inte så mycket konstiga ord.

ELEVSVAR 3

Enkel och lättläst information som visserligen handlar om fåglar, vilket mitt arbete också ska göra. Men vad i informationen handlar om fåglar i Sverige? Av den här informationen kan jag bara använda två saker: om en fågels ögon och om kråkans hjärna. Informationen är rolig och spännande, men det liknar nästan fakta som i en rekordbok eller dyl. Den känns inte helt seriös, även om den finns i en bok i skolans bibliotek. Undrar vilken sorts bok den är plockad ur? Tror faktiskt att man skulle behöva annan information också, t.ex. om fåglars föda, boplatser och ungar.

Lägre kvalitet

Högre kvalitet

RESPONS PÅ TEXTER Gör en vulkan, s. 23		
3. 😊 Är texten skriven så att det blir tydligt hur det går till att göra en vulkan? Skriv en egen respons på texten. 5. 😊 Bearbeta och skriv om texten utifrån elevernas, din kompis och din egen respons så att den får ökad tydlighet och kvalitet.		
ELEVSVAR 1 3. Kul ämne. Kan bli bättre om du börjar varje ny mening på ny rad. 5. Vill du göra en vulkan? Så här. Först formar du sand till ett berg. Sedan trycker du en plastburk i toppen. Efter det håller du i 2 tsk bakpulver, 3 droppar diskmedel, 10 droppar röd färg och 10 droppar gul och 2 msk ättikspit. Den vaknar till liv.	ELEVSVAR 2 3. Bra kort text, går snabbt att läsa. Kan bli bättre och tydligare: ordna instruktionerna i punktform. 5. Vill du göra en vulkan? Gör så här: • Du ska forma sand till ett berg. • Du ska trycka en plastburk i toppen. • Du ska hälla i 2 tsk bakpulver. • Du ska hälla i 3 droppar diskmedel. • Du ska hälla i 10 droppar röd färg. • Du ska hälla i 10 droppar gul färg. • Du ska hälla i 2 msk ättikspit. • Vulkanen vaknar!	ELEVSVAR 3 3. Bra att instruktionerna kommer i logisk ordning. Texten kan bli tydligare om du tänker på att inleda varje instruktion med ett verb i uppmaningsform, (imperativ). Numrera också instruktionerna. 5. Vill du göra en vulkan? Gör så här: 1. Forma sand till ett berg. 2. Tryck dit en liten plastburk i toppen av berget. 3. Häll 2 tsk bakpulver i burken. 4. Droppa i tre droppar diskmedel. 5. Droppa i 10 droppar röd färg och lika många droppar gul färg. 6. Tillsätt 2 msk ättikspit. 7. Se hur vulkanen vaknar till liv.
Lägre kvalitet Högre kvalitet 		

SAMTAL För eller emot läxor, s. 29 4. 😊 Skriv ett eget argument för eller emot läxor.		
ELEVSVAR 1	ELEVSVAR 2	ELEVSVAR 3
Läxor är helt OK för att det är roligt.	Inte läxor! För jag har nämligen hockeyträning, simning och gitarrskola att hinna till efter skolan, så läxor gör bara att jag blir stressad.	Jag är emot läxor eftersom jag anser att elever behöver hjälp och stöd för att nå målen. Hemma är det inte säkert att alla föräldrar har tid eller möjlighet att hjälpa sina barn på rätt sätt, och på så vis kan det bli orättvist.
Lägre kvalitet Högre kvalitet 		

6. Hur kan man arbeta vidare?

Gör undervisningen formativ

Att arbeta med formativ bedömning innebär att uppmärksamma eleverna på att de måste ta ansvar för sitt eget lärande. För att hjälpa dem att göra det måste de veta vad som förväntas av dem och hur detta bygger på vad de redan kan. Det finns många olika sätt för dig som lärare att göra detta.

Klargör målen

Din undervisning kan med hjälp av en enkel struktur omvandlas till att bli mer formativ. Börja alltid med att klargöra lärandemålen/förväntansmålen för lektionen eller arbetsområdet för eleverna. När du planerar lärandemålen så ska du samtidigt fundera på återkoppling till eleverna.

Självbedömning och återkoppling

"Two stars and a wish"

Varje elev kan bedöma sig själv efter olika övningar, efter en lektion eller redovisning genom att skriva ner två beröm till sig själv (*two stars*) och ett önskemål om något som hen vill utveckla och bli bättre på (*a wish*).

Exit Ticket

Eleverna kan efter genomgång, lektion eller moment få en "post-it" som de skriver antingen en självbedömning på eller svar på en specifik fråga utifrån undervisningens/arbetsområdets innehåll. Då får du direkt återkoppling om eleverna har förstått eller inte. Du kan själv skriva en mening som återkoppling på post-it-lappens baksida, som eleverna kan få t.ex. lektionen efter.

Tänk på att din återkoppling till eleverna kan vara skriftlig eller muntlig, och ges enskilt till varje elev eller till en grupp med flera elever.

EPA

Gör om olika uppgifter i svenska till EPA-uppgifter genom att låta eleverna första arbeta *enskilt*, därefter i *par* och sedan samtala och diskutera *alla* tillsammans i klassen.

Vissa grupper kan redovisa sina uppgifter eller texter för andra grupper eller i helklass. Det ger eleverna en möjlighet att träna på att förklara och använda begrepp samt använda sig av kamratrespons. Hur eleverna kan redovisa, i par, i grupp eller inför klass är beroende på hur trygg klassen och eleverna är med varandra.

Kamratrespons

När man introducerar kamratrespons kan det vara bra att börja med att tillsammans med eleverna titta på okända, anonyma elevtexter.

Ge eleverna tipset att de ska ge två beröm och en önskan till förbättring. Tillsammans med eleverna kan ni också skapa olika *checklistor* som tydligt talar om *vad* de ska titta på i texten och ge respons på.

Låt eleverna öva på förmågan att formulera och uttrycka sig genom att de får redovisa responsen för varandra. Även här kan man använda en kamratrespons som en EPA-uppgift. Börja enskilt, diskutera i par och sedan alla tillsammans i klassen.

Samarbeta med en parallellklass

Samarbeta med en parallellklass och byt elevtexter. Båda klasserna får nu möjlighet att öva sig på kamratrespons på texter och uppgifter som är namnlösa, anonyma. Låt eleverna leta kvalitet i texterna samt skriva respons med två beröm och ett önskemål om förbättring – även det anonymt. När eleverna sedan får tillbaka responsen kan de utifrån önskemålen utveckla kvaliteten i sina texter genom att t.ex. skriva om, lägga till, ta bort och på andra sätt förbättra texterna – innan allt lämnas in till läraren för bedömning. Detta kan göras regelbundet med olika gruppkonstellationer och på olika sätt även i klassen.

Arbeta med ord och begrepp

Ordkort

Tillverka små kort där du skriver olika nyckelord tillhörande det aktuella arbetsområdet. I smågrupper kan eleverna diskutera och förklara vilka av orden de kan och vilka de inte kan. De ordkort som eleverna inte kan lämnar de tillbaka till dig som lärare, för att du ska kunna planera den fortsatta undervisningen.

Begreppsbok

Eleverna kan arbeta vidare med att förklara och beskriva ord och begrepp genom att diskutera i par eller i grupp. Därefter kan de tillsammans eller enskilt skriva ner sina förklaringar i en skrivbok. Dokumentationen kan fyllas på eftersom och kan användas som en begreppsbok att använda och titta tillbaka i.